Archetype

Το ορυχείο Βάνι: μια πρόταση αναβίωσης

Άννα Ζούλια, Ευτέρπη Σπανέλλη - 08/05/2020

Διπλωματική Εργασία

Φοιτήτριες: **Άννα Ζούλια, Ευτέρπη Σπανέλλη**
Επιβλέπων Καθηγητής: Τηλέμαχος Ανδριανόπουλος
Σύμβουλοι: Κωνσταντίνος Μωραΐτης, Παναγιώτης Βασιλάτος, Ανδρονίκη Μιλτιάδου
Πανεπιστήμιο: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Ημερομηνία: Ιούλιος 2019

Το θέμα της εργασίας είναι ο επανασχεδιασμός του ορυχείου Βάνι της Μήλου, με σκοπό την αναβίωση του

τοπίου από τον επισκέπτη. Βάνι λέγεται το βορειοδυτικό ακρωτήρι της Μήλου, και εκεί βρίσκεται το ομώνυμο παλαιό μεταλλείο στο οποίο υπάρχουν μέχρι σήμερα, εγκαταλελειμμένες, οι εγκαταστάσεις εξόρυξης του μαγγανίου. Το πρώτο έναυσμα για την εργασία αυτή αποτέλεσε το δίκτυο περιπατητικών διαδρομών της Μήλου, όπως οργανώνεται από το Milloterain geo walks, με σκοπό την ανάδειξη μίας διαφορετικής εικόνας του νησιού, που έχει να κάνει με τη φύση, το πράσινο, τα πετρώματα.

Αρχικά, μας απασχόλησε ο τρόπος με τον οποίο παρεμβαίνει κανείς σε έναν τόπο με τόσο ιδιαίτερο φυσικό τοπίο, όπως είναι το κυκλαδίτικο. Στα πλαίσια ενός τουρισμού που συνεχώς αυξάνεται, ο τόπος αρχίζει και χάνει την ταυτότητά του και γίνεται λόγος για υπερτουριστικοποίησή του. Αναρωτηθήκαμε, λοιπόν, ποιο θα είναι τελικά το αποτύπωμα του τουρισμού στο νησί και άρα η εικόνα του μέσα στον χρόνο.

Μέσα από τη μελέτη του νησιού εντοπίζεται η τοπογραφία, η ανάπτυξη του οδικού δικτύου και η κάλυψη γης. Η Μήλος βρίσκεται πάνω στο ηφαιστειακό τόξο. Για τον λόγο αυτό, ιστορικά εμφανίζει έντονη εξορυκτική δραστηριότητα. Μέσα από τη μελέτη των γεωδιαδρομών, αναζητάται το σημείο και η μορφή παρέμβασης ενός ήπιου τουρισμού με στόχο την ανάδειξη του γεωλογικού ενδιαφέροντος της Μήλου.

Εικόνες 1+2

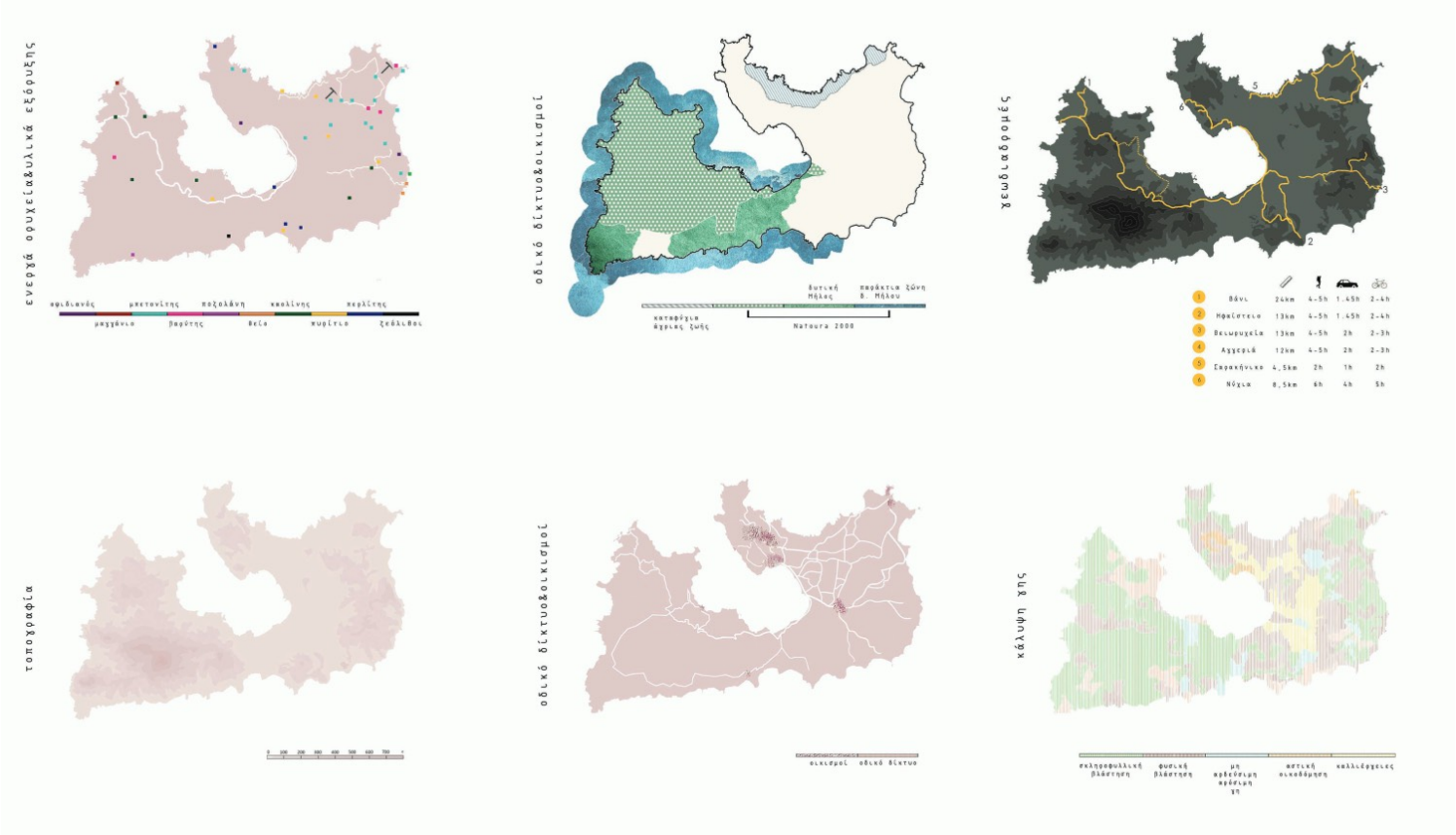

Η γεωδιαδρομή που έχει για εμάς το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι σημαντική όχι μόνο για τα σημεία που βρίσκει κανείς περπατώντας την, αλλά και γι’ αυτά που του αποκαλύπτονται μέσω των μονοπατιών, που ενισχύουν τη διαδρομή. Το ενδιαφέρον κλιμακώνεται και κορύφωση αποτελεί το τέλος της διαδρομής, όπου βρίσκεται το ορυχείο Βάνι.

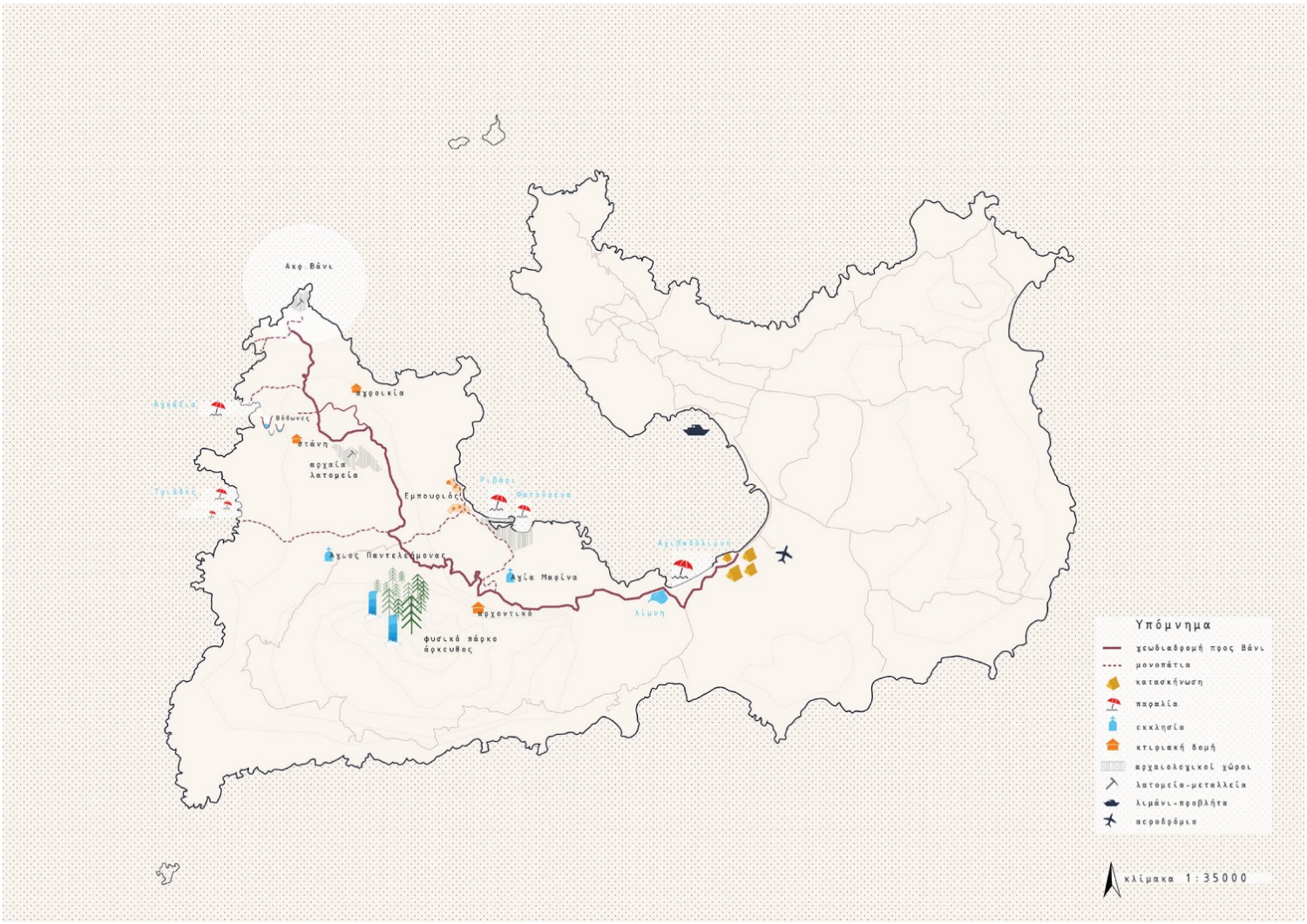

Το ορυχείο λειτούργησε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση διήρκεσε από το 1886 έως το 1909 και η δεύτερη από το 1918 μέχρι το 1928. Στο ορυχείο εντοπίζονται σήμερα οι στοές εξόρυξης, έντονες ρωγμές που γράφουν σαν πληγές στο έδαφος. Μέσω ανασκόπησης του τρόπου λειτουργίας του ορυχείου, εντοπίζονται τα βήματα της εξορυκτικής διαδικασίας, από τον εντοπισμό του κοιτάσματος μέχρι τη φόρτωση του υλικού.

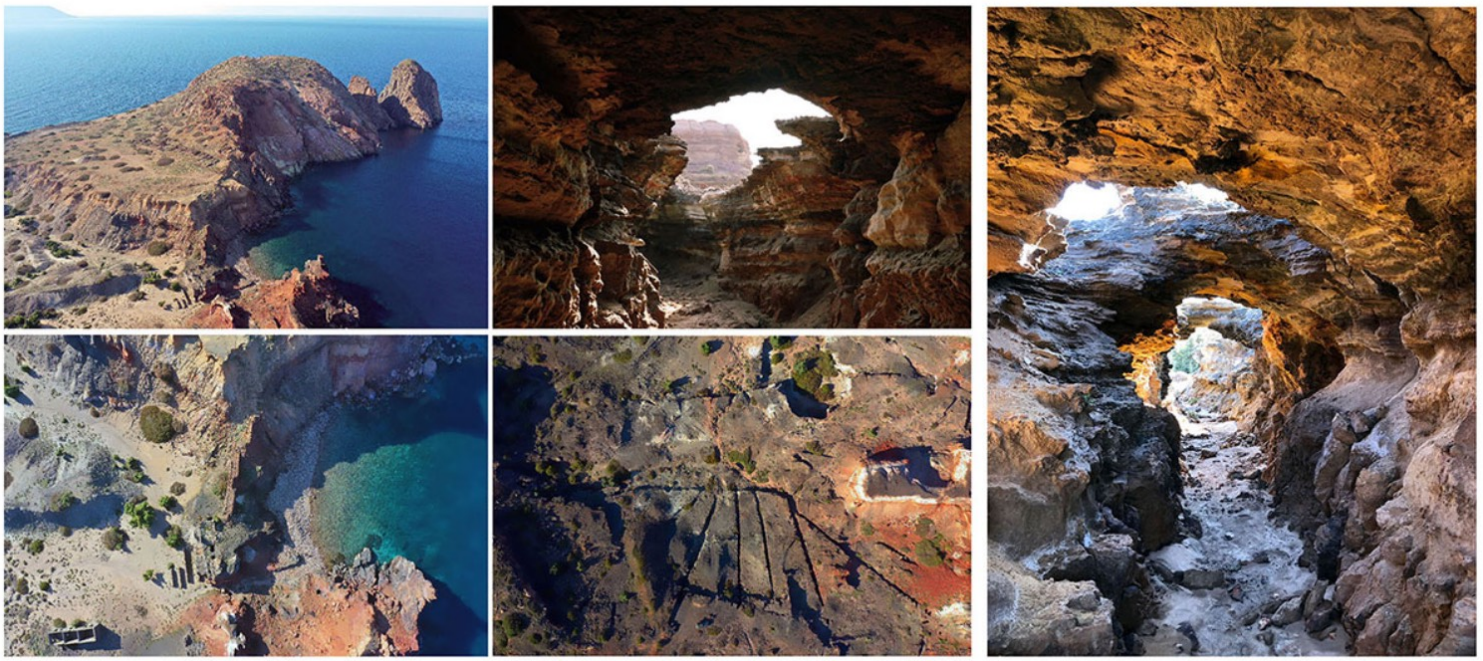

Βασικός στόχος ήταν να χρησιμοποιήσουμε τα βήματα εξόρυξης στον σχεδιασμό. Οργανώνουμε μία κύρια διαδρομή, μέσω της οποίας διασχίζει κανείς το ορυχείο. Ουσιαστικά, πρόκειται για μία εμπειρία διάσχισης του τοπίου από την αρχή που φτάνεις στο ορυχείο, περνώντας μέσα από τις στοές εξόρυξης, η οποία τελικά καταλήγει στη θάλασσα. Εκεί υπάρχει απότομη ανάβαση, η οποία έχει αναφορά στην ανάρτηση του υλικού

που γινόταν παλιά στο σημείο αυτό. Πάνω στη διαδρομή ακουμπούν χρήσεις που κρίνουμε απαραίτητες για την αναβίωση του ορυχείου. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα διαμονής. Η προσέγγιση της κατοίκησης γίνεται με όρους εξόρυξης, δηλαδή μέσω των εργαλείων της εξόρυξης, όπως είναι οι διατρήσεις, οι απότομες άνοδοι, οι διανοίξεις κλπ. Η διαμονή δίνει κίνητρο για να επισκεφθεί και να γνωρίσει κανείς το Βάνι, ενώ παράλληλα είναι και μία υπόμνηση της διαμονής των μεταλλωρύχων, όπως γινόταν τότε.

Στόχος μας εξαρχής ήταν η συνολική διαχείριση του ορυχείου. Να μη διακρίνει κανείς τα προϊόντα εναποθέσεως και ένα κτίριο-κατάλυμα, αλλά να το διαβάζει σαν ένα -κατοίκηση και παλιά μεταλλευτική δραστηριότητα.

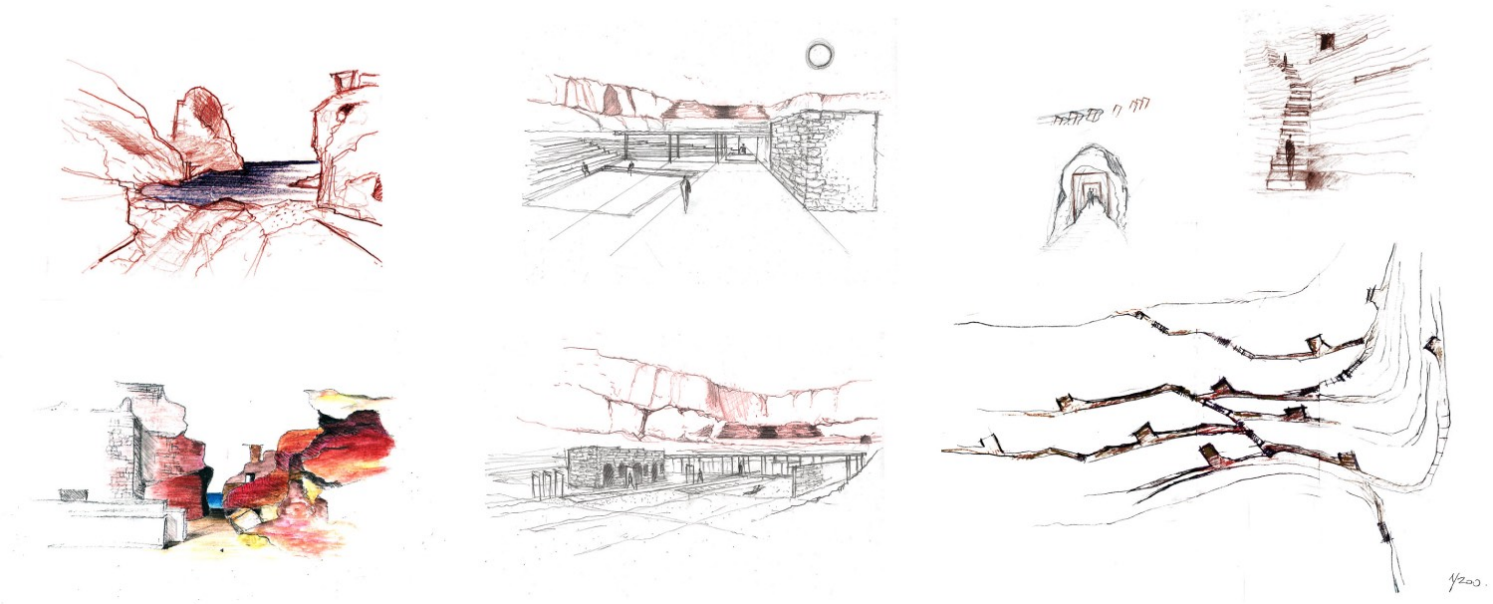

Αρχικά, προτείνουμε τη βύθιση μέσα στις στοές. Έχουμε επιλέξει η διαδρομή μας να περνά μέσα από τρεις συγκεκριμένες στοές και παράλληλα να επιτρέπεται η περιπλάνηση και στις υπόλοιπες, αφού έχουμε ανοίξει κάποια στενά περάσματα που επιτρέπουν τη μετάβαση από τη μία στοά στην άλλη. Πέρα από την περιπλάνηση, διαμορφώνουμε κάποιες γλοιφές πάνω στα βράχια, που επιτρέπουν στάση και ανάπαυση. Μέσα στις στοές γίνεται έντονη η εναλλαγή σκιάς-φωτός και η σχέση γης-ουρανού. Στα σημεία που κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση του βράχου, τοποθετούμε μεταλλικά Π, κοιλοδοκούς διατομής 16χ16 εκατοστά.

Η μεταλλική κατασκευή που συναντά κανείς βγαίνοντας από τη στοά, αγκυρώνεται στον βράχο και στεγάζει όλες τις κοινόχρηστες χρήσεις. Λουτρά, εκθεσιακός χώρος, αναψυκτήριο. Η διακοπή του μεταλλικού στεγάστρου εντείνει τη συνέχεια της διαδρομής, και συνεχίζεται με μεταλλικά Π που συνοδεύουν τον επισκέπτη έξω από τη στοά. Τα Π που σε προστάτευαν εσωτερικά του βράχου, δημιουργούν εξωτερικά μία στοά, και μέσα από αραιώσεις και πυκνώσεις "καδράρουν" τη θάλασσα. Υπάρχει μία σταδιακή αποδόμηση της στοάς μέχρι να καταλήξει στη θάλασσα. Βασικό ζήτημα ήταν ο τρόπος με τον οποίο το πέτρινο κτίριο θα αγκυρωθεί στο τοπίο του μέσα του σχεδιασμού. Έτσι, ο κάναβος που οργανώνει το πλατό έχει προκύψει από το λίθινο κτίριο.

Οργανώνουμε υπόσκαφες κατοικίες, που παρέχουν μόνο τις βασικές ανέσεις, ύπνο και μπάνιο. Οι κατοικίες ακολουθούν τη φορά του βράχου και, μαζί με τις συνδέσεις που έχουν μεταξύ τους, συνθέτουν ένα δίκτυο. Το δίκτυο αυτό ακολουθεί τις νευρώσεις του βράχου. Ο περιορισμένος αριθμός των κατοικιών οφείλεται στα πλαίσια μίας προσπάθειας ήπιας παρέμβασης.

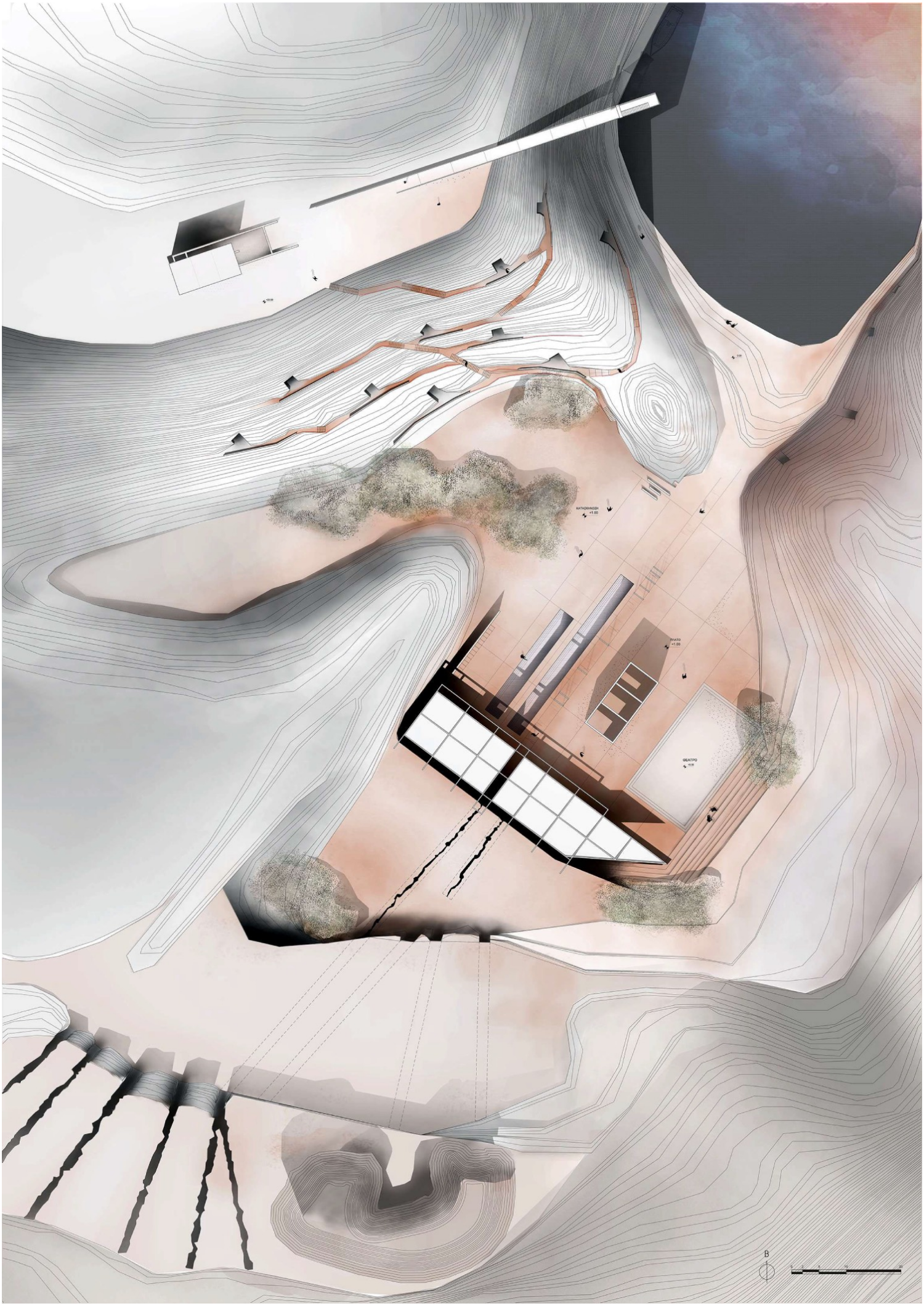
КАТАЛИНОДН
+1.00
ОЕАТРО
B

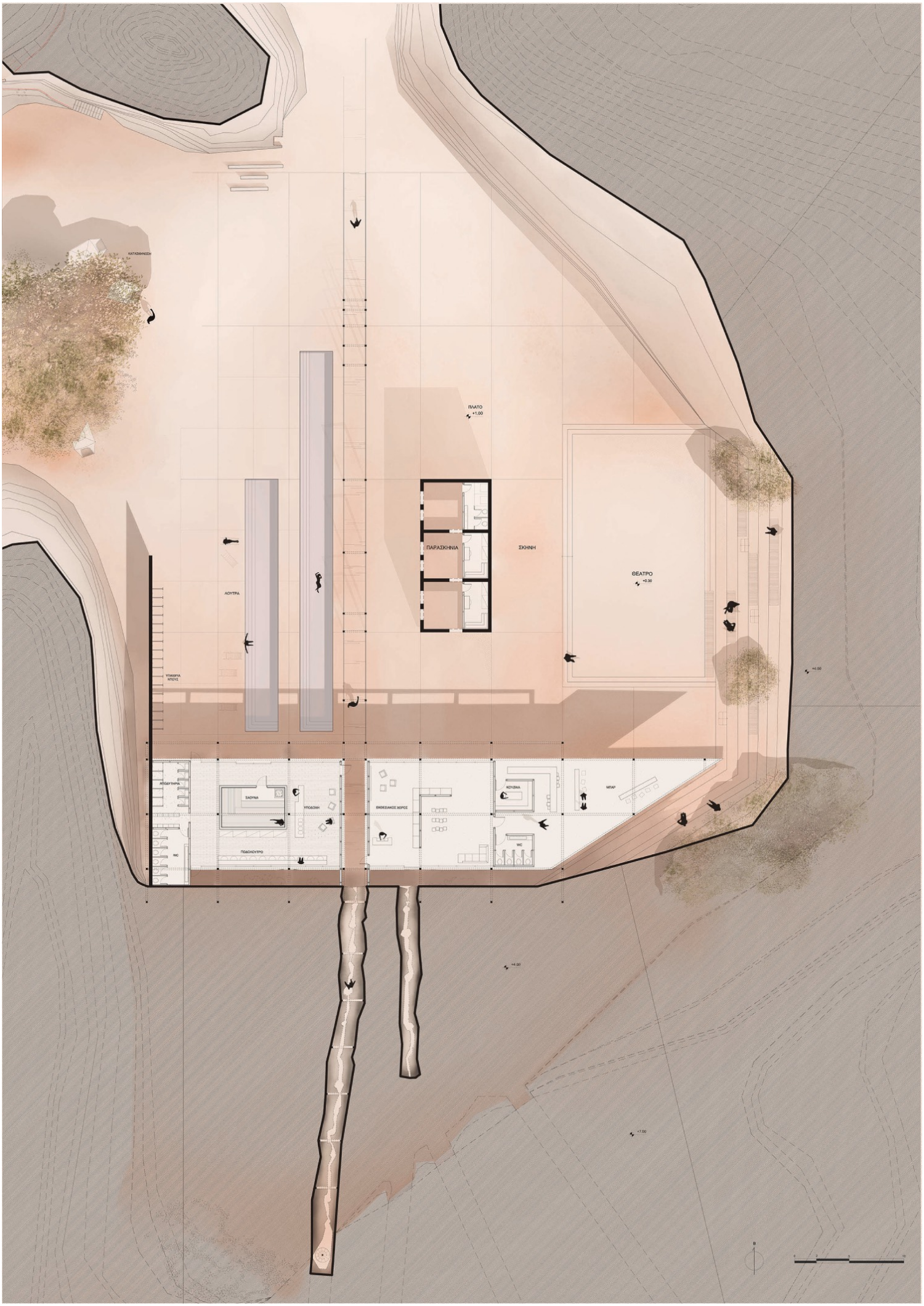
ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ
ΠΛΑΤΟ
+1.00
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ
ΣΚΗΝΗ
ΘΕΑΤΡΟ
+0.30
ΑΟΥΤΡΑ
ΥΠΟΔΟΧΗ
ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ
ΣΑΟΥΝΑ
ΥΠΟΔΟΧΗ
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
ΚΟΥΖΙΝΑ
ΜΠΑΡ
WC
ΠΟΔΟΛΟΥΤΡΟ
WC
+4.00
+4.00
+7.00

Κάτοψη 1200 και 1100

Λόγω της γεωθερμίας και των ιαματικών πηγών που υπάρχουν στο νησί, γίνεται άντληση νερού και η μετατροπή από πολύ ζεστό σε κανονική θερμοκρασία και ψύξη. Η συνολική τροφοδότηση της περιοχής για νερό διευκολύνεται από τις πολλές πηγές που υπάρχουν σε όλο το νησί. Ανεξάρτητα από τις πηγές, επειδή βρισκόμαστε σε ελληνικό νησί, προτείνουμε τη συλλογή και αποθήκευση βρόχινου νερού σε υδατοδεξαμενές (στέρνες), οι οποίες μπορούν να είναι υπόσκαφες. Στο νησιωτικό σύμπλεγμα Μήλου-Κιμώλου-Πολυαίγου, έχει εντοπιστεί το πρώτο γεωθερμικό πεδίο υψηλής θερμοκρασίας στη χώρα, το οποίο μπορεί να παράξει ηλεκτρική ενέργεια. Έτσι, κάνοντας χρήση της γεωθερμίας, η περιοχή τροφοδοτείται με νερό και ρεύμα. Μέσω γεωτρήσεων εξασφαλίζεται το πόσιμο νερό και τα ιαματικά νερά. Η ίαση και η χαλάρωση του σώματος έρχεται σε αντίθεση με τη σωματική κούραση που βίωναν οι εργάτες.

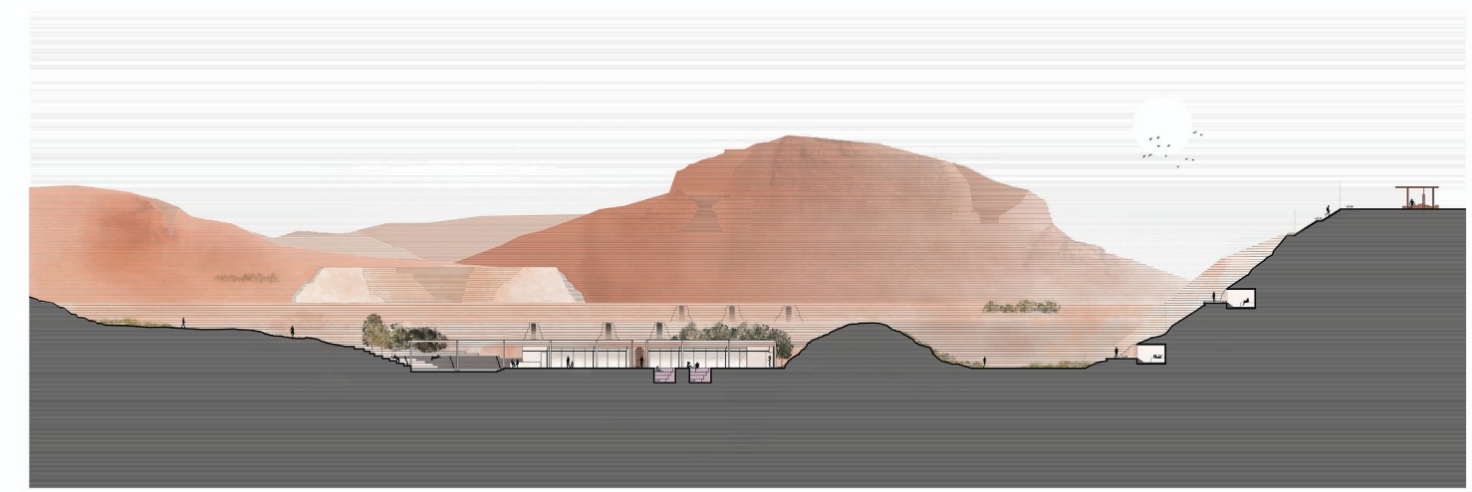

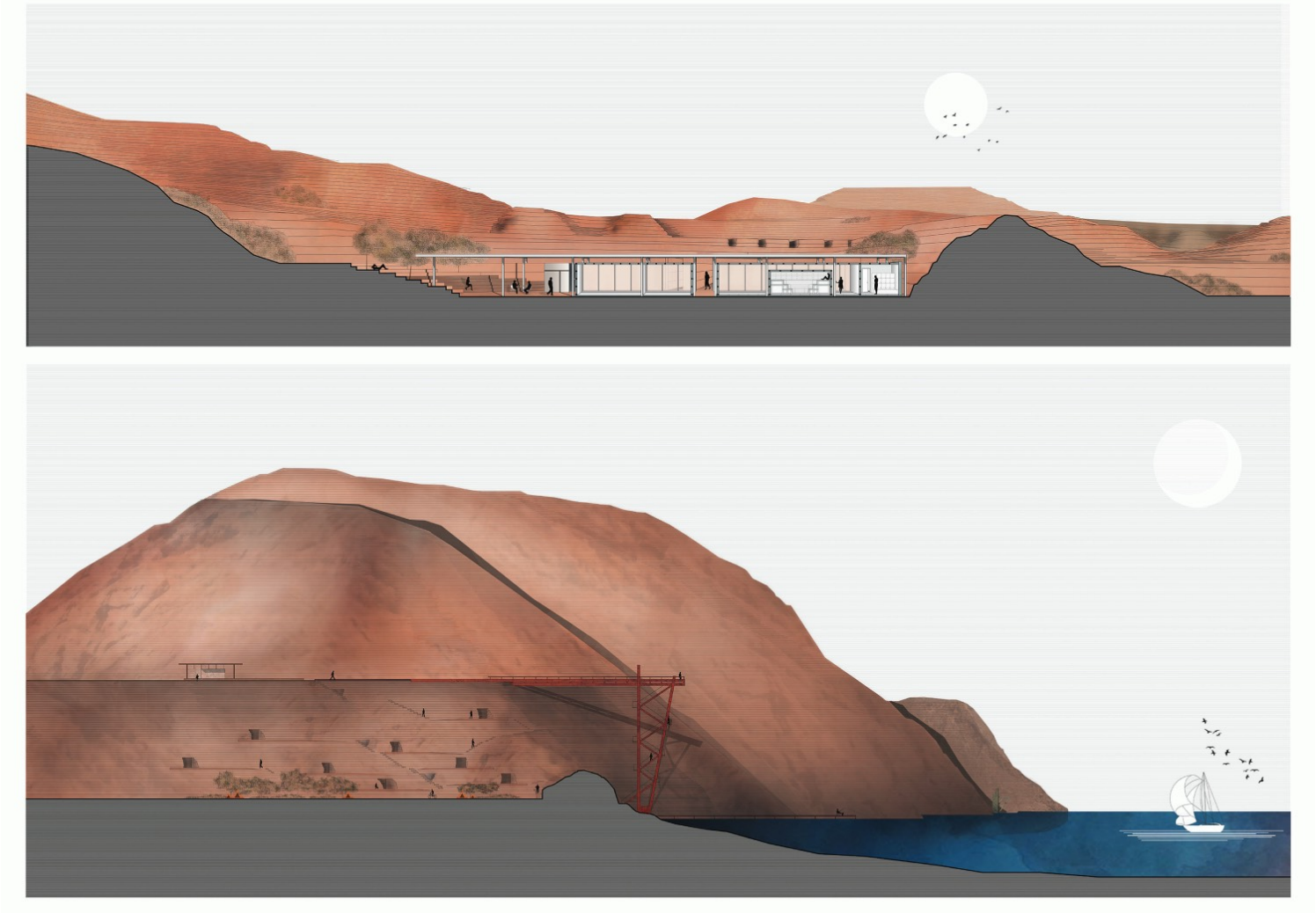

Τομές
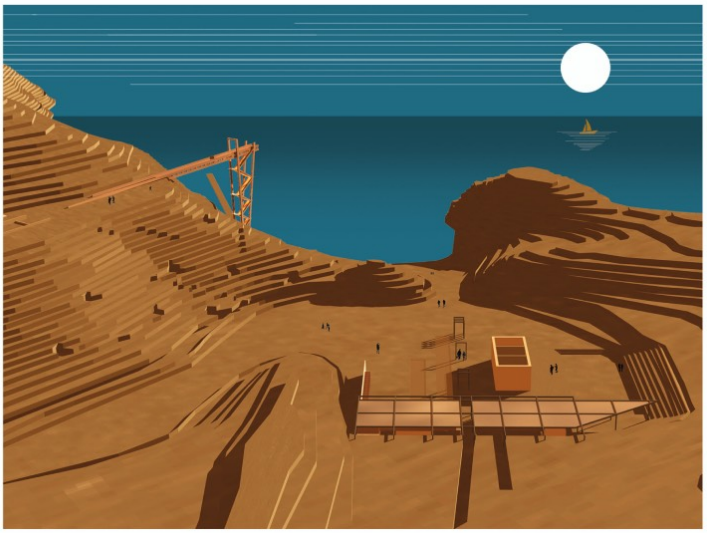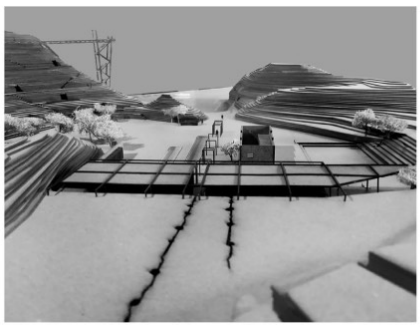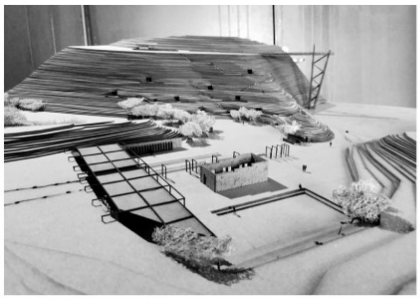
Ολοκληρώνοντας, βλέπουμε τον τρόπο με τον οποίο φανταζόμαστε να συμβαίνει αυτή η αναβίωση του ορυχείου, δίνοντας καινούριες χρήσεις. Εξαρχής θέλαμε να προσφέρουμε μία ολοκληρωμένη εμπειρία στον επισκέπτη, μία βιωματική σχέση με το τοπίο, η οποία γίνεται μέσω της διαδρομής, ενισχύεται με τις χρήσεις και τελικά ολοκληρώνεται μέσω της κατοίκησης.